

KÁRPÁT-HAZAJÁRÓ SZEMMEL

A *Hazajáró* című nagy sikerű honismereti televíziós műsor 2011-ben indult útjára. A *Hazajáró* csapata, akiket én *Kárpát-Hazajáró*knak neveztem el, éppen egy évtizede járja a történelmi Magyarországot. Sokszor gondoltam arra, milyen jó lenne, ha az abban elhangzott gondolatok, az ott látott csodálatos tájak képei könyv alakban is megjelenhetnének. Ez a vágyam most megvalósult, 2020 év végén megjelent a **HAZAJÁRÓ szemmel** című képes album első, vaskos kötete, mely a műsor első éves anyagát öleli fel.

A Magas-Tátra és a Királykő sziklás bérceit, a Kelemen-havasok, a Hargita, a Kojsoi-havasok erdős hegyeit, Kalotaszeg, Sóvidék, Muravidék dombvidéki tájait látva lírai gondolatok törtek fel bennem. A trianoni rablóbéke centenáriuma először Wass Albert követelő, vádló sorai jutottak eszembe: „*Urak, akik a világ dolgait igazítjátok: adjátok vissza a hegyeimet!*” Hegyeinket elvehették rabló kezek, de azok lélekben ma is a mieink. De idézhetném Kányádi Sándor versének sorait is: „*vannak vidékek, gyönyörű / tájak, ahol a keserű / számban édessé ízesül / vannak vidékek legbelül [...]*” (Előhang)

A **HAZAJÁRÓ szemmel** című képes albumot lapozgatva felidézhetjük sok emlékezetes kirándulásunkat, túránkat, utazásunkat a Kárpát-medence gyönyörű hegyei, völgyei, tájai, városai, műemlékei között. Elnézve a képeket, nyomban felvetődik a gondolat, hogy hová lenne jó még elmenni, megnézni és rácsodálkozni a szépségekre. Elmenni otthonról haza, a Kárpát-medencébe, mert otthonunk a Kárpát-haza.

A haza fogalma nem csak egy szűken vett vidék lehet, a szülőfalu, szülőváros és annak környezete, hanem tágabb értelem-

ben az a földrajzi-történelmi tájegység, ahol otthon érezzük magunkat. Ahol a múltunk emlékei elkísérnek, ahol régi nagyságunkra és dicsőségünkre, vereségeinkre és gyászainkra emlékezhetünk. Ahol egymásba kapaszkodnak a gyökerek, ahol összeérnek az utak, a múlt és a jelen, az öröm és a bánat. Mindazok a vidékek, ahol magyarok élnek, küzdenek a megmaradásukért, de azok a helyek is, ahol már kihalt az utolsó magyar is, de nyomukat, emléküket ott hagyták az utókornak. Ezek a vidékek ott vannak legbelül.

A Kárpát-hazát a Kárpátok láncai ma is védőn átölelik. Sok helyen már elnémult a magyar szó, elenyésznek az emlékek, de vannak szorgos kutatók, akik kiássák azokat, napvilágra hozzák és közkinccsé teszik.

Ahogy Illyés Gyula írja: „*Így maradok meg hírvivőnek / őrizni kincses temetőket, / Homlokon lőhetnek, ha tetszik, / mi ottfészkel, égbemenekszik.*” (Haza, a magasban)

A *Hazajáró* csapata is ilyen hírvivő. Nem a múltat siratja, nem kesereg, hanem megmutatja, hogy ma is itt vagyunk és otthon vagyunk a Kárpát-hazában. A varázslatos természeti környezet bejárása mellett felkutatja az adott vidéken élő magyarokat, meglátogatja emlékhelyeit, bemutatja épített örökségét, megőrzött hagyományait. Minden helyszínen megkeresi az őrzőket, akik ellenszélben is tovább éltetik a magyar szellemet, féltőn óvják és ápolják a magyar múltat, akik kitartanak szülőföldjükön, minden nehézség ellenére. A helyi vezetők sok olyan történelmi és kulturális érdekes-

séget mondanak el, emléket mutatnak meg, amit jobbra csak ők ismernek.

A könyv az első évad 35 utazását foglalja össze. Kicsit bepillantást nyerhetünk a kulisszák mögé, a forgatás pillanataiba is, és a képanyag kiegészül az adásban elhangzott idézetekkel. Régi nagyjaink, utazóink, költőink, íróink szólalnak meg. Már a cím is kiemeli, kivastagítja a **HAZA** szót, utalva annak fontosságára.

A Magas-Tátrában, a hazai turistaság bölcsőjében kezdik Kárpát-Hazajárásukat, és minden elszakított országrészt felkeresve jutnak el a Csíki-havasokig, és a magyarság legnagyobb zarándokhelyére, a csíksomlyói búcsúba. A természeti képek, hegyvidéki tájak mellett felvillannak kincses városok (Körmöcbánya, Selmecbánya, Kassa, Nagyszombat, Versec, Újvidék), a szépséges Torockó főtéri házсорának képei, pompás templomcsodák (Csütörtökhely, Demsus, Mattyasóc, Bánffyhunjad, Boldogasszony), kárpátaljai, felvidéki fatemplomok, egykor szebb napokat látott kastélyok és kúriák (Fehérvíz, Nagypestény), várak, vármok (Nedec, Sebesvár, Sztrecsény, Szendrő, Töröcsvár, Szomolány), emlékművek és dőlt keresztű temetők. Wass Albert betiltott szobra a holtmarosi templomban várja, hogy egyszer végre közterületen is felállíthassák. Felkeresik Böjte Csaba árváit, a helyi néptáncsoportokat, megszólaltatnak hagyományőrző zenekarokat, bemutatják a muravidéki tojásfestést vagy egy gömőri fafaragó művészt. A szerémségi szórványvidéken lévő Maradék falu már nevében is beszédes. A harmonikán játszó, elfogyásról éneklő idős embernek nemcsak a képét látom, de emlékezetem mélyéről előszedem szívbe markoló dallamait is.

A filmsorozat és nyomában a könyv is kedvet ébreszt a hazajáráshoz, a határainkon túl lévő csodás természeti látnivalóink, s ennek kapcsán az ott élő magyarok meglatogatásához, elősegítve ezzel a nemzet határainkon átvélő újraegyesülését és a határainkon túl élő magyarok nemzeti iden-

titásának megtartását. Induljunk el, minél többen a Kárpát-hazába, otthonról, haza! Ne csak a tömbmagyarság lakóhelyeire, hanem a szórványvidékekre is, vigyünk nekik is reménységet, megmutatva összetartozásunkat! Ebben példaértékű e könyv.

(Hazajáró szemmel. A Kárpát-medence kincsei. Képek, szemelvények a Hazajáró utazásairól a történelmi hazában. I. évad. Írta és szerk.: *Moys Zoltán*. Hazajáró Honismereti és Turista Egylet, [Budapest], 2020. 335 oldal)

Udvarhelyi Nándor

FÜLÖPSZÁLLÁS TÖRTÉNETE KÉT KÖTETBEN

Fajszi Mária és férje éveket töltött a kutatással, hogy munkájuk eredményeként megismerhessük a Felső-Kiskunság történelmi léptékkal is ősi településének, Fülöpszállásnak a történetét. Az első és a második kötet megjelenését öt év választotta el, s bár mindkettő önállóan megállja helyét a Felső-Kiskunság történelmi irodalmában, kétségtelen összetartozásuk nem hagyható figyelmen kívül. A kötetekben kibontakoznak Varga Istvánné Fajszi Mária történetírói erényei, ám alkotói tevékenységétől elválaszthatatlan az első kötetben még szerényen a címlap verzőjén, a másodikban már a címlapon feltüntetett Varga István, aki kutatótársaként mindvégig segítője volt a mű megszületésének. Fülöpszállás történetének két kötete egy házaspár elkötelezett közös kutatásainak példaértékű eredménye. A szerzők mindazt megismertetik az olvasókkal, amit a kiskunsági település népe átélt a XIII. századtól a XX. század végéig.

A nagy távlatot áttekintő könyvek együttes újraolvasását mindenki számára ajánlom, akik szeretnék alaposabban megismerni a település életének szervesen egymásra épülő mindennapjait. Az első kötetben a szerzők bemutatják hogyan élte át Fülöpszállás lakossága a viharos évszázadokat a kunok